

z działalnością osławionej Komisji do Badania Działalności Antyamerykańskiej.

Dramat rozgrywa się w środowisku urzędników amerykańskich w Waszyngtonie. Potęgująca się z dnia na dzień faszycacja ustroju wyraża się w rugowaniu i przesładowaniu ludzi, którzy ujawniają choć cień sympatii lewicowych. Bohaterem dramatu jest urzędnik John Graham, przeciętny typ Amerykanina o nader ograniczonym horyzoncie umysłowym, mającym jednak niezszczyćście być w kontakcie towarzyskim z człowiekiem podejrzanym o komunizm. Sam Graham nie ma nic wspólnego z żadnym radykalizmem społecznym, pada jednak ofiarą zabiegów czyszcicielskich swego szefa Carnichaela, ratującego tym nadmiarem gorliwości raczej swoją opinię. Pod grozą wiszącej nad nim dymisji John Graham rezygnuje ze swej normalnej „porządności” i odgrywa rolę denuncjatora wobec swego przyjaciela i protektora, wpadając w konflikt z żoną, nie godzącą się na tę rezygnację z wszelkich norm moralnych.

Fast w swojej sztuce w obrazie małżeństwa Grahamów i ich otoczenia przedstawia zarówno obyczajowość życia rodzinnego klas średnich w Ameryce jak i sfery urzędnicze i stosunki polityczne — na tle historii antylewicowej w powojennej Ameryce. Wszelkie ślady czy resztki „Nowego Ładu” Roosevelta i ludzie związani z poczynaniami reformatorskimi zmarłego prezydenta — wszystko to ulega zatarciu i likwidacji, nad całością zaś życia zarówno publicznego jak i prywatnego unosi się anioł stróż systemu, skromny urzędnik Ministerstwa Sprawiedliwości, agent — Fuller.

„Trzydzieści srebrników” w swojej analogii do sprzedawczykostwa biblijnego Judasza — odmalowuje tak typową dla zainteresowań Fasta, a tak istotną w swojej wymowie zarówno historycznej jak i współczesnej — walkę tragiczną dwóch Ameryk — tej panującej, wspartej na ostrzach bagnetów faszystowskich — z przyszłą, demokratyczną, pracującą dla pokoju świata i dobra, wyzwolonej z pęt monopolistycznego kapitału, ludzkości.

Jel. Zakł. Graf. 1775 23.8.52 F-3-47757— 1060 pap. kwit. kol.

PAŃSTWOWE TEATRY DOLNOŚLĄSKIE
DYREKCJA W JELENIEJ GÓRZE

Dyrektor:
ANTONI BILICZAK

Kierownik artystyczny:
ZUZANNA ŁOZIŃSKA

Howard Fast

„Trzydzieści srebrników”

Sztuka w 3 aktach (5 odsłonach)

Przeład Ryszarda Ordyńskiego

ARCYWUM
109
Państwowego Teatru w Jeleniej Górze

R O K 1 9 5 2

„Trzydzieści srebrników“

Osoby:

Davy Graham	—	Tadeusz Szaniecki
Jane Graham	—	Zuzanna Łozińska
Fuller	—	Witold Thielmann
Mildred Aldrews	—	Maria Piasecka
Austin Carmichael	—	Stefan Rybarczyk
Fredrick Selwin	—	Jan Mączka
Hilda Smith	—	Jadwiga Janczewska
Grace Langly	—	Iza Rutkowska
Lorry Graham	—	. . .

Reżyseria:

Zuzanna Łozińska

Dekoracje:

Teodor Gałysz

Kierownictwo literackie: Jan Nepomucen Miller

Howard Fast, współczesny pisarz amerykański, znany przeważnie w zakresie powieści (przekłady polskie: „Poczęty w wolności“, „Clarkton“, „Droga do wolności“, „Amerykanin“) wystąpił również na terenie dramatu.

Fast jest pisarzem wyczulonym na zagadnienie społeczne zarówno w życiu współczesnym jak i w perspektywie historycznej.

Powieść „Poczęty w wolności“ (Bitwa pod Valley Forge) obnaża rewolucję amerykańską z mgieł sentymentalnych powijaków i przedstawia ten zaród społecznego konfliktu, który w czasie Wielkiej Rewolucji Francuskiej uzewnętrznił się w rozłamie stanu trzeciego na burżuazję i proletariat. Anglia w stosunku do rodzących się Stanów Zjednoczonych występuje jako potęga imperialistyczna, depcząca z całą bezwzględnością wszelkie prawa człowieka.

W powieści „Amerykanin“ zamerykanizowany Niemiec John Peter Altgeld we wczesnej młodości uczestnik wojny stanów północnych z południowymi, syn farmera, z niewiarogodnym wysiłkiem zdobywa jakieś wykształcenie i wspina się w hierarchii społecznej przez stopnie nauczyciela wiejskiego, adwokata, sędziego, aż do gubernatora stanu — z niemałym trudem dochodzi do uświadomienia sobie istnienia „dwóch odrębnych Ameryk“: jednej — widocznej dla wszystkich i hałaśliwej Ameryki wielkich dzienników, kaznodziejów, sądowych, bankietów i bankietowych mówców; drugiej — niedosłyszalnej niemal Ameryki farmerów, robotników i drobnych kupców. Dla pierwszej Ameryki — Altgeld był czartem, pokumanym z socjalizmem i komunizmem, dla drugiej — przywódcą, na którego czekali.

Fast w swoich powieściach odsłania ukrytą w wielkich zdarzeniach historycznych problematykę społeczną, stając się rzecznikiem i obrońcą warstw uciskanych i wydziedziczonych.

W sztuce „Trzydzieści srebrników“ przedstawia współczesne stosunki amerykańskie z roku 1948 w związku